

Utredning vid Närtuna-Ubby

RAÄ-nr Närtuna 208:1, 209:1 och 209:2, Närtuna socken, Norrtälje kommun, Uppland

Ola Winter

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2016:76

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 1

Utredning vid Närtuna-Ubby

RAÄ-nr Närtuna 208:1, 209:1 och 209:2, Närtuna socken, Norrtälje kommun,
Uppland

Ola Winter

Lst dnr 43112-32333-2016

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2016 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2016:76

Författare Ola Winter

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Del av RAÄ-nr Närtuna 208:1 från söder.
Foto taget av Arkeologgruppen AB.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_160001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte	5
Metod	5
Områdesbeskrivning	6
Resultat	7
Arkiv- och kartstudie	7
Inventering.....	8
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	9
Referenser	10
Tekniska och administrativa uppgifter.....	11

Figur 1. Karta över trakten kring Närtuna-Ubby med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Arkeologgruppen har utfört en arkeologisk utredning etapp 1 inom fastigheten Närtuna-Ubby 2:9 i Norrtälje kommun. Utredningen utfördes med anledning av en planerad avstyckning och nybyggnation inom området. Inom området fanns tre registrerade objekt, RAÄ-nr Närlunda 208:1 och RAÄ-nr Närlunda 209:1-2. Dessa var registrerade som stensättningsliknande lämningar och antikvariskt bedömda som övriga kulturhistoriska lämningar. Dessa bedömningar kvarstår och inga nya objekt påträffades under utredningen.

Inledning

Med anledning av planerad avstyckning och nybyggnad inom fastigheten Närtuna-Ubby 2:9, har Arkeologgruppen AB utfört en arkeologisk utredning etapp 1. Utredningsområdet var cirka 38 000 kvadratmeter stort. Utredningen genomfördes av Ola Winter och Tomas Ekman den 11 oktober 2016. Beställare var Creatum Fastigheter och beslutande i ärendet var Länsstyrelsen i Stockholms län.

Bakgrund och kulturmiljö

Närtuna sockens första skriftliga belägg är daterade till år 1291 men fornlämningar visar på bosättningar redan under bronsåldern. Den stora kolonisationen skedde under järnåldern där grundstrukturen för bebyggelsen lades och den har sedan i stora drag bevarats. Åkerbruk har dominerat bygden ända in i modern tid (Morger 1990).

Flera stora järnåldersgravfält finns i socknen varav ett (RAÄ-nr Närtuna 207:1) ligger några hundra meter från utredningsområdet. Socknen har även varit berörd av den gamla vattenfarleden "Långhundraleden" som löpte norrut mot Uppsala.

Syfte

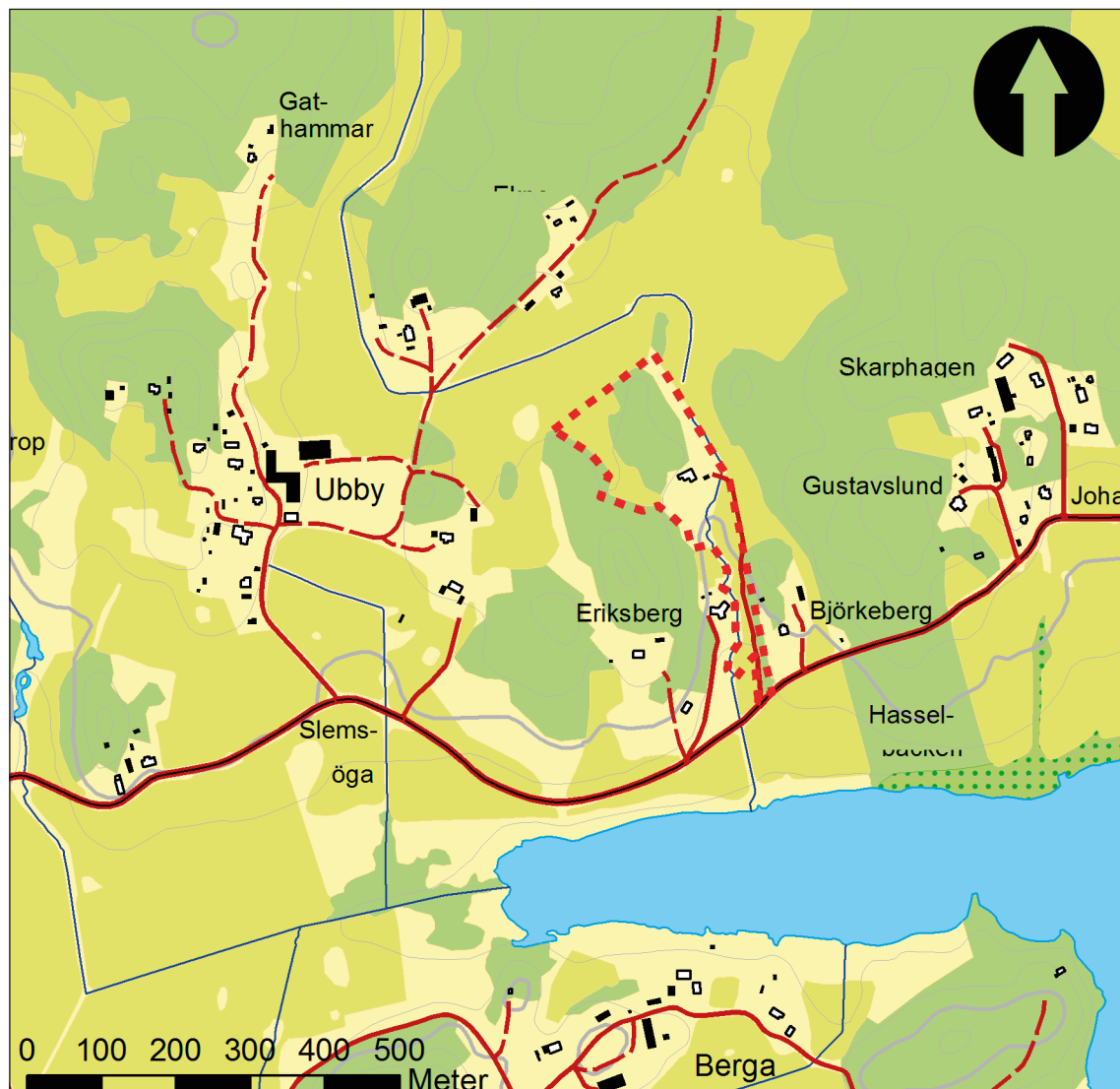
Syftet med utredningen var att klargöra i vilken utsträckning det fanns fornlämningar inom utredningsområdet.

Metod

Utredningen bestod dels av arkiv- och kartstudier och dels av en fältinventering. En utredning etapp 2 bedömdes inte vara nödvändig.

Arkiv och kartstudierna innefattade en genomgång av lantmäteriets historiska kartmaterial samt Fornsök och Norrtälje kommuns kulturminnesvårdsprogram där en beskrivning av Närtuna socken finns.

Fältinventeringen genomfördes till fots. Den bestod av en okulärbesiktning av utredningsområdet för att identifiera eventuella nya fornlämningar och för att bedöma tidigare registrerade objekt.

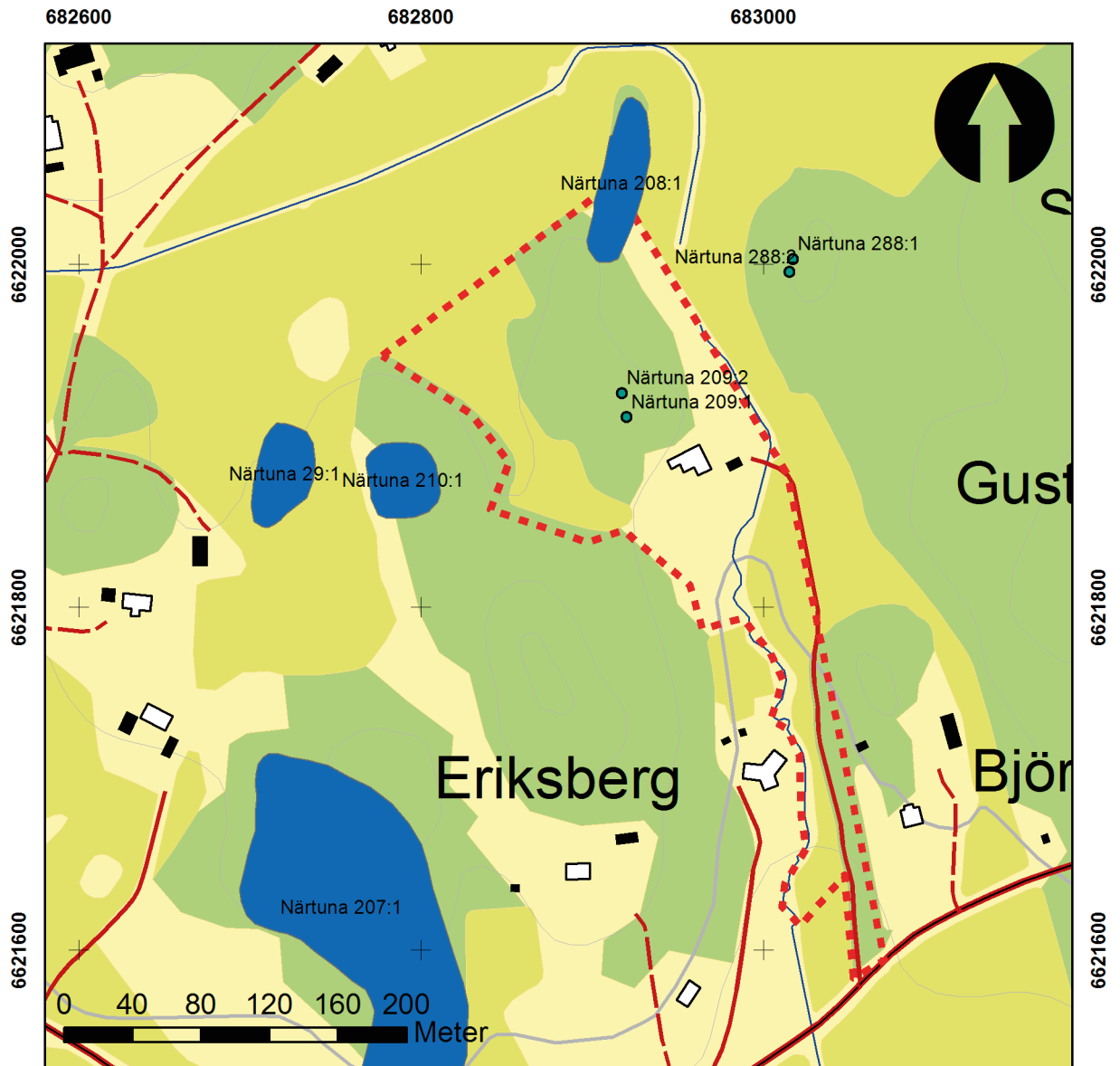

Figur 2. Karta över Ubby och Närtunavikens västra del. Utredningsområdet är streckat med röd linje. Skala 1:10 000.

Områdesbeskrivning

Området består till största del av en höjdrygg som går i nordnordväst-sydsydöstlig riktning. Höjden är gles bevuxen med lövträd och barrträd. Här och var sticker berg upp i dagen. Marken är mycket stenig och det finns flera stensamlingar i området.

Höjden är omgiven av betesmark som tidigare till stor del använts som åkermark. Längs med den omgivande ängsmarken ligger på flera ställen samlingar med större sten. I norra delen av fastigheten planade höjdryggen ut i en liten flack åkerholme. Utredningsområdet fortsatte även söderut längs med vägen och vattendraget som går genom utredningsområdet (se figur 3). Denna södra del bestod enbart av ängs- mark/äldre åkermark.

Figur 3. Karta över utredningsområdet med registrerade objekt i närområdet. Objekt är markerade med blått. Utredningsområdet är streckat med röd linje. Skala 1:4 000.

Resultat

Arkiv- och kartstudie

Storskifteskartan från år 1755 visar ingen bebyggelse inom utredningsområdet. Där redovisas enbart åker- och skogsmark.

Fornsök visar på flera registrerade objekt i utredningsområdets närhet. Med undantag för järnåldersgravfältet RAÄ-nr Närtuna 207:1 utgörs dessa av röjningsrösen och fossil åkermark.

Inom utredningsområdet finns objekten RAÄ-nr Närtuna 208:1 och 209:1-2 registrerade. Dessa är beskrivna som "stensättningsliknande lämningar" och är antikvariskt bedömda som övriga kulturhistoriska lämningar.

Inventering

På den norra flacka åkerholmen ligger RAÄ-nr Närtuna 208:1. Den består av ett område med fem flacka stensättningsliknande lämningar. Enbart den sydligaste av dessa lämningar ingick i utredningsområdet. Denna lämning består till synes av natursten och uppslängd röjningssten.

Ytterligare två registrerade objekt finns inom undersökningsområdet, RAÄ-nr Närtuna 209:1 och 209:2. Deras exakta läge var något osäkert och det finns flera möjliga formationer som passar in på beskrivningen.

Inga spår efter äldre bebyggelse eller annan fornlämning kunde iakttas. De stenar som ligger längs kanten mot ängsmarken bedöms vara uppröjda i en äldre fas när marken använts för åkerbruk. Övriga stensamlingar på höjdryggen tolkas som naturformationer. De tidigare registrerade objektens antikvariska bedömning som "övrig kulturhistorisk lämning" kvarstår dock.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Inga tidigare okända lämningar påträffades inom utredningsområdet. De tidigare registrerade objekten besiktigades och deras antikvariska bedömning kvarstår. Därmed anses syftet med utredningen vara uppfyllt.

Referenser

Tryckta källor

Morger, K. 1990. *"Kulturminnesvårdsprogram för Norrtälje kommun del 2"*.

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

Stockholms län, Närtuna socken, Ubby nr 1-3, Storskifte
1755. Lantmäteristyrelsens arkiv: A73-31:1

Tekniska och administrativa uppgifter

Landskap	Uppland
Län	Stockholm
Kommun	Norrtälje
Socken	Närtuna
Fastighet	Närtuna-Ubby 2:9
Fornlämningsnummer	RAÄ-nr Närtuna 208:1, 209:1 och 209:2

Projektledning	Tomas Ekman, Ola Winter
Personal	Tomas Ekman, Ola Winter

Undersökningstid	2016-10-11
Exploateringsyta	38 000 m ²
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM

Länsstyrelsens diarienummer

43112-32333-2016

Arkeologgruppens projektnummer

2016_85

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd omhändertogs.

